

מלך "מוזמן בכל עת לפורענות"

פרק כא, פסוקים א-ד

תקיפת עמלק – שאלות

1. מדוע עמלק החליט לצאת דווקא עבשו למלחמה נגד ישראל?
2. ומה ניתן ללמוד מכך על עמלק? (היעזרו ברשי'י לפסוק א) "וישמעה הכנעני מלך ערד יושב הנגב". רש"י: "זה עמלק".
3. מדוע על פי רש"י (פס' א) העמלקיים דיברו בשפת הכנענים?
4. כיצד לפי רש"י הצליח עם ישראל להתגבר על מזימת עמלק?
5. התפילה היא "כח" שניתנו לבני ישראל, כך למדים מהມילים:
      "_____".
6. "ויחרمت אתהם ואת ערייהם". מה עשו בניי עם הערים והרכוש שלהם במלחמה זו? ומה עשו לאנשים? (ראו רש"י לפס' ג)

נקודות להדגשה

- "וישמע הכנעני..." – רשיי מסביר שעמלק שמעו "שםת אהרון ונסתלקו ענני הבוד", ולכן יצאו למלחמה נגד ישראל. "עמלק... מזומן בכל עת לפורענות" – עמלק מנסה תמיד למצוא את נקודת התורפה שלנו, לפגוע בנו **כשאנו חלשים** (למשל: כאשר יצאנו מצרים; לאחר מות אהרון). כדי להרחיב את הדיבור בעניין החומרה להיטפל לחלשים (גם בכיתה).
- עוד מציין רשיי שעמלק כונה כאן כנען ("וישמע הכנעני... יושב הנגב") – ועמלק ישב בארץ הנגב), להיות שעמלק דיברו בלשון כנען, "כדי שייהיוישראל מתפללים לקב"ה לחת כנענים בידם", וכך תפילתם לא תועיל, שכן למעשה הם נלחמים בעמלק. בניי ראו שיש לבושיהם כלבושים של מלכים ולשונם כלשון כנען", על כן התפללו לה' שניצחו במלחמה (ambil'i לציין בתפילה את שם העם שיתנו בידם), וכך הצליחו להתגבר על מזימת עמלק. התפילה היא כוח שנייתו לעם ישראל – "הקול קול יעקב" (כפי שראינו ביחידה הקודמת, זו מעלה ישראל – שהם מתפללים וה' שומע תפילתם).
- ישראל נדר לה' שאם ינצחו במלחמה – יקדישו "שללים לגבורה" [לה']. ה' שמע את תפילתם. הם הרגו את אנשי עמלק והקדישו את השלל לה'.

נחש ממית ונחש מהיה

פרק כא, פסוקים ה-ט

נחש ממית ונחש מחייה – שאלות

1. "וַתִּקְצֶר נֶפֶשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ...". על מה התלוננו בניי בפעם הזאת?
ועל מי הוציאו דיבחה (=אמרו לשון הרע)?
2. מה היה עונשם של בניי? ומדוע נענשו דוקא בעונש זה?
3. א. בעקבות העונש מה אמר העם למשה?
ב. מה ביקש העם ממשה לעשות?
4. "וַיִּתְפֹּל מֹשֶׁה בְּעֵד הָעָם" – Aiזו הנהגה טובה למדים ממשה?
(ראו רש"י לפסוק ז).
5. א. כיצד נרפא כל הנשוכים על פי הפשט?
ב. כיצד הם נרפא על פי המדרש שמביא רש"י (על פס' ח)?

נקודות להדגשה

- לאחר שאדם לא הרשו לבניי לעبور דרך ארצם, הם נאלצו להكيف את ארצו אדום. במהלך הליכתם הם החלו להתלונן על הטרחה וקושי הדרך. הם אמרו דברים קשים על הי' ועל משה, תמהו "למה הָעֵלִיתָנוּ ממצרים למות במדבר"?!! והוסיפו שנמאס להם לאכול את המן, ה"לחם פְּקַלְקָל".
- בעקבות הדיבה שהוציאו בניי על הי' ומשה (לא כתוב בפסוקים מה אמרו עליהם, אך עצם התלונות השקריות על כך שהוציאו אותם מצרים כדי להמיטם במדבר, וכן שהמן אינו טוב – מהות הוצאה דיבה וכפירות טובה). שלח הי' בעט את "הנחים השרפיים" (כלומר נחים שהארס שלהם שורף בבשר האדם), ומתו אנשים רבים מישראל. רשיי מסביר כי העונש ניתן באמצעות נחים דזוקא, שכן "יבוא נחש שלקה על הוצאה דיבה [כאשר אמר לחוה שהיא לא רוצה שיأكلו מעץ הדעת כדי לא יהיה כמותו], ויפרע ממוציאי דיבה [מבנהו שהוציאו דיבה על הי', משה והמן, כניל']".
- בניי לקרו אחريות בפעם זו והודו: "חטאנו, כי דברנו בה' ובך". בנוסף ביקשו ממשה שיתפלל לה' שיסיר את הנחים. משה התפלל על העם. רשיי מציין מעלה של משה שמחל לבניי והתפלל עליהם, למרות שהוציאו עליו דיבה; "מכאן למי שבקשתם מمنו מחילה שלא יהיה אכזרי מל machol".
- בהוראתו של הי', הכין משה "شرف" – דמות נחש מנחות – ושם אותו במקום גבוה. כל מי שנשנץ על ידי נחש והabit אל נחש הנחות הטרפה.
- חזיל' אומרים שטעות לחשב ש"נחש ממית או מchia", כלומר: הנחים השרפיים לא היו הגורם למות, וכן נחש הנחות לא היה מרפא/מchia; אלא הנחים פגעו בבניי עקב החטא, והם הטרפהו כאשר עשו תשובה.

מלחמת ישראל בשני מלכי האמור

פרק כא, פסוקים כא-לה

מלחמת ישראל בשני מלכי האמוראי – שאלות

1. מה ביקשו ישראל מסיחון מלך האמוראי?

2. מדוע ישראל פנו אל סיחון בדרכי שלום ולא פתחו עמו במלחמה?

(ראו רש"י לפסוק כב)

3. מה הייתה תגובתו של סיחון לבקשתו? ויכן הסתיימים העניין?

4. איזה מלך נוסף מנסה להילחם עם ישראל?

5. א. מדוע חשש משה להילחם מול עוג? (ראו רש"י לפסוק לד)

ב. כיצד ה' הרגיע את משה?

6. מה היו תוכנות הקרב מול עוג מלך הבשן?

נקודות לზגשה

- בניי המשיכו במסעם בעבר הירדן המזרחי. הם עברו את מואב והתקרבו לטריטוריה של שני מלכי האמוריה: סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן. הם שלחו שליחים לסיחון וביקשו ממנו לעبور בארץו בדרך המלך (ambil לנטות לשדות ולכרמים, וambil להשתמש במשאבים [מים] של סיחון). סיחון סרב לבקשת השלום ויוצא למלחמה נגד ישראל. בניי ניצחו באופן מוחץ במלחמה וכבשו את ארצו מארכנון שבגבול מואב עד נחל יבוק שבגבול בני עמון (לבניי היו אסור לפולש למואב ולעמו, כי ה' הבטיח להם את ארצם נחלה, בשל הקשר המשפטי לאברהם, ראו בספר דברים, פרק ב).▪ רשיי (על פס' כב) מצין כי למרות שהותר לבניי להילחם בסיחון, הם בכל זאת פנו אליו בדרכי שלום והצעו לעبور בארץוambil להזיק כלל. מכאן ניתן למוד שיש לשאוף להיות ביחס שלום ולהשתדל להימנע ממלחמה, ושצריך לצאת למלחמה רק כשהלא נותרה כל ברירה אחרת.
- בניי המשיכו במסעם צפונה לכיוון הקצה הצפוני של עבר הירדן המזרחי. עוג יצא למלחמה נגדם. ה' אמר למשה כי אל לא לחוש (רשיי מסביר) שמשה חש שמא תעמוד לעוג הזכות שביבר לאברהם על נפילת לוט בשבי), שכן הוא יעזר לו וימסור לידי את עוג, כפי שעוזר לו מול סיחון.
- בניי מנצחים גם את עוג מלך הבשן באופן מוחץ וכובשים את כל הארץ.